

**S2-oppilaiden ajatuksia omasta tunneosaamisestaan
ja kokemuksia tunteiden tunnistamisesta koulun
digitaalisissa peliympäristöissä**

Kasvatustieteen kandidaatin
-tutkielma
Opettajankoulutuslaitos
Turun yliopisto

Laatija(t):
Yasmin Ahmed

25.9.2025
Turku

Kandidutkielma

Oppiaine: Kasvatustiede

Tekijä(t): Yasmin Ahmed

Otsikko: S2-oppilaiden ajatuksia omasta tunneosaamisestaan ja kokemuksia tunteiden tunnistamisesta koulun digitaalisissa peliympäristöissä

Sivumäärä: 34 sivua

Päivämäärä: 25.9.2025

Tämän tutkimuksen tavoitteena oli selvittää s2-oppilaiden ajatuksia ja kokemuksia tunteista sekä niiden tunnistamisesta. Tutkimuksessa selvitettiin, *mitä kokemuksia ja käsityksiä s2-oppilaille on omien tunnetaitojen hallinnasta*. Lisäksi selvitin, *että miten oppilaat kokevat tunteiden ilmaisemisen monikielisesti ja kuinka he tunnistavat tunteita koulun digitaalisissa peliympäristöissä muissa oppilaista*. Tutkimuksessa kuvaan aikaisempia oppilaiden tunnetaidoista tehtyjä tutkimuksia ja kuinka on ajankohtaista saada lisää tutkimusta s2-oppilaista ja vieraskielisyydestä.

Kasvava maahanmuutto vaikuttaa kouluun, koska se tarkoittaa, että monikielisyys lisääntyy luokissa ja opettajilta vaaditaan kielitietoisuutta. Maahanmuuttajataustaisten oppilaiden määrän lisääntyessä, ja jo useamman oppilaan ollessa monikielinen on keskeistä myös tutkia heitä ja saada lisää tieteellistä tietoa heistä. Tässä tutkimuksessa yksi näkökulma oli tunteiden tunnistaminen koulun digitaalisissa peliympäristöissä, sillä se tuo ulkoisen ulottuvuuden tunteita tarkkailla. Digitaalinen oppiminen on olennainen osa Suomen kouluarkea, joten koin sen olevan hyvä lisä tutkimukseen sekä aiemmista tutkimuksista poikkeava näkökulma.

Tutkimukseen osallistui seitsemän 5.–6.-luokkalaista, jotka puhuivat suomea toisena kielenä. Lähestymistapana oli fenomenografia, jonka tavoite on kokemusten esille tuominen. Aineistokeruumenetelmänä oli teemahaastattelu. Haastattelut olivat yksilöhaastatteluja.

Tutkimuksessa ilmeni, että haastateltavat tunnistivat perustunteet kuten vihan, ilon, surun, hämmennyksen ja pelon. Muutamalle oli haasteellista ymmärtää mitä tarkoitin tunteiden ilmaisemisella, mutta he saivat tukea esimerkeistä. Yleisesti haastateltavien kokemus muiden tunteiden tunnistamisesta oli joko kasvoista tai ilmeistä. Eivätkä he kokeneet mitään hankaluuksia kertoa omista tunteistaan muille.

Lisäksi tutkimuksen tuloksissa selvisi, että haastateltavilla oli helppoa kertoa tunteistaan suomen kielellä ja jos oli vaikeaa usein apua, sai joko vanhemmalta tai luokanopettajalta. Havaitsin tutkimuksessa myös, että luokan digitaalisessa peliympäristössä haastateltavien tunteiden havaitseminen jakautui kolmeen. Osa ei huomionnut muita ollenkaan, toiset haastateltavat huomasivat äänentason avulla, miten muiden pelaaminen sujui ja osa huomioi muiden oppilaiden ilmeitä. Tunneosaaminen ja niiden ilmaisemisen harjoittelu on keskeistä koulussa. Etenkin kun oppilas on monikielinen, tulee siihen uusi ulottuvuus, jota voi opettajana tukea monesta näkökulmasta, mutta etenkin kielitietoisuuden avulla.

Avainsanat: suomi toisen kielenä, s2, tunnetaidot, digitaaliset peliympäristöt

Sisällysluettelo

1	Johdanto	4
2	Suomi toisena kielenä	6
3	Tunteet ja tunnetaidot	8
4	Digitaalisuus kouluissa	10
4.1	Opetusteknologia koulussa	10
4.2	Digitaaliset peliympäristöt	11
5	Tutkimuskysymykset	12
6	Menetelmät	13
6.1	Osallistujat	13
6.2	Tutkimuksen toteutus	13
6.3	Aineiston analyysi	14
6.4	Tutkimusetiikka	15
7	Tutkimuksen tulokset	17
7.1	Tunneosaaminen ja tunteiden ilmaisu	17
7.2	Tunteiden ilmaiseminen monikielisenä henkilönä	19
7.3	Muiden tunteiden tunnistaminen digitaalisessa peliympäristössä	20
8	Pohdinta	22
8.1	Tulosten tarkastelu ja johtopäätökset	22
8.2	Luotettavuus	23
8.3	Jatkotutkimusehdotukset	23
	Lähteet	25
	Liitteet	29
	Liite 1. Haastattelurunko	29
	Liite 2. Saatekirje	30
	Liite 3 Tietosuojailmoitus	31

1 Johdanto

Opetusteknologia on nykyään normaali osa kouluarkea ja kaikissa kouluissa on jonkin tason digitaalista opetusta (Kankaanranta, 2011, s.7). Erilaiset keskustelualustat, sähköpostiviestit, pelit ja Internetin käyttö ovat jo olleet pitkää osana koulumaailmaa (Behera, 2013, s.65). Tämä kaikki antaa mahdollisuuden osallistaa oppilasta monipuolisemmin osaksi oppituntia sekä tukee oppilaan omaa toimijuutta.

Osallisuus ja oppilaan oma toimijuus korostuu selkeästi perusopetussuunnitelmassa ja sen pedagogiikassa, koska ne sisältyvät opetuksen arvoihin ja toimintakulttuuriin, on myös määräyksiä, jossa painotetaan oppilaan kuulemista sekä osallisuutta (Perusopetussuunnitelma, 2014, s.35). Oppilaan kuulemisessa ja osallisuudessa on keskeistä kommunikaatio eli kielitaito. PISA 2022 tuloksissa nousi vahvasti esiin maahanmuuttajataustaisten ja kantaväestön oppilaiden isot osaamiserot ja maahanmuuttajataustaisten oppilaiden heikon osaamisen pääsyynä oli heikko lukutaito (Opetus- ja kulttuuriministeriö, 2017, s. 34). Lisäksi Euroopan Komission koulutuksen raportissa huomattiin, että ensimmäisen ja toisen polven maahanmuuttajien oppimistulokset olivat heikompia kuin valtaväestön (Opetus- ja kulttuuriministeriö, 2017, s. 34). Ratkaisuna on koettu kielitietoinen pedagogiikka ja kielitietoisien pedagogiikan lähtökohta on ,että kielitaito olisi oppijakeskeistä ja tukee se tukee kaikkien oppijoiden käyttämien kielten kehittämisessä (Cenoz & Gorter, 2022, s. 8–9). Sillä oletan, että jos on vaikea kommunikoida tunteitansa millään kielellä saattaa ilmetä ongelmia sosiaalisissa kanssakäymisissä.

Koulukiusaaminen on vakava ilmiö, jota pyritään saamaan loppumaan ja iso ongelma koulumaailmassa. Soilamo (2006) on väitöskirjassaan tehdyssä tutkimuksessa saanut tulokseksi, että 40 prosenttia kiusatuista kokee, ettei heillä ole ketään kelle kertoa kiusaamisesta lähipiirissään ja tuloksissa kiusaamisen uhreina eniten edustettuina oli maahanmuuttajataustaiset pojat (Soilamo, 2006, s.138–140). Mielestäni on mielenkiintoista tehdä tutkimusta maahanmuuttajataustaisten lasten tunnetaidoista ja kyvystä tunnistaa tunteita, koska ne saattavat olla kytkeytyneet kiusaamistilanteisiin.

Bornstein, Hahn ja Haynes (2010) kertovat sosiaalisten taitojen muodostuvan vuorovaikutustaidoista ja niihin kuuluu tunnetaidot, jotka ovat tunteiden tarkkaa sekä oikeaa havaitsemista ja tulkitsemista, lisäksi näiden havaitseminen muiden aikeissa. Eli kehittyneet

tunnetaidot antavat hyvät sosiaaliset lähtökohdat ja ongelmanratkaisutaidot pulmatilanteisiin. Aiemmissä kappaleissa mainitsen oletuksen kielitaidon vaikuttamisesta kommunikaatioon ja mihin heikot tunnetaidot voivat johtaa, mutta ennen sitä haluaisin selvittää, millaista tunneosaamista maahanmuuttajataustaisilla oppilailla on.

Tässä tutkimuksessa tutkitaan maahanmuuttajataustaisten oppilaiden käsityksiä tunteista ja kykyä tunnistaa niitä digitaalisessa peliympäristössä. Tutkimusta varten on haastateltu seitsemän 5.–6.-luokkalaista oppilasta, jolla on suomi toisena kielenä. Tutkimuksessa halutaan selvittää maahanmuuttajataustaisten oppilaiden kokemuksia. Tarkoituksena on laajentaa maahanmuuttajataustaisista oppilaista tehtyä tutkimusta.

2 Suomi toisena kielenä

Suomi toisen kielenä puhuva ihminen tarkoittaa henkilöä, jonka kotikieli on muu kuin suomi, saame tai ruotsi. Suomessa olevista maahanmuuttajista on käytössä monta eri termiä.

Tilastokeskuksen (2020) mukaan suurimmat kieliryhmät Suomessa olivat suomen kielen lisäksi venäjä, viro, arabi, englantia ja somali. Opetussuunnitelmassa nostetaan esille, että suomalaiset koulut ovat monikielisiä ja oppilaat hallitsevat eri kielten lisäksi niiden osa-alueita vaihtelevasti ja opetussuunnitelmassa myös kerrotaan, että tutkimuksien mukaan monikielisyydellä on positiivinen vaikutus oppilaan kognitiivisiin taitoihin. (Perusopetuksen opetussuunnitelman perusteet, 2014, s. 28). Maahanmuuttajataustaisilla oppilaille on erilainen kielen merkitys verrattuna valtaväestön oppilaisiin, sillä he eivät opiskele koulussa omalla äidinkiellään vaan joutuvat opiskelemaan sekä oppimaan samaan aikaan muun sisällön ohella suomen kieltä (Muuri, 2015, s.26). Kieli on keskeinen osa kommunikaatiota ja koulussa se linkittyy opetuksen lisäksi sosialisoitumiseen vahvasti ja se on osana oppilaan identiteettiä, joten kun kodin ja koulun toimintatavat ovat erilaisia on oppilasta tuettava niiden tasapainottamisessa (Opetushallitus, 2017). Tätä on kielitietoinen pedagogiikka, jossa opettajalla on kielellinen vastuu opetuksessaan (Alisaari & Heikkola, 2020, s.129–130). Tarkoituksena on osallistaa oppilasta hänen kotikielestään riippumatta kaikin keinoin.

Pollari ja Koppinen (2011) avaavat teoksessaan, kuinka sanojen puuttuessa korostuu ruumiinkieli enemmän, oppilas lukee ilmeitä, eleitä, opettajan ja muiden läsnäoloa sekä viestii samalla tavalla. Ihmismielen kehittämisessä kielen merkitys on tärkeä osa, sillä se antaa valmiudet sosiaaliseen vuorovaikutukseen, ajatteluun, ongelmanratkaisuun sekä kulttuurikäytäntöjen välittämiseen ja oman äidinkielen hallitseminen voi olla siten hyödyksi uuden oppimisessa (Pollari & Koppinen, 2011, s.92–101). Myös tunnetaidot ja luokan tunneilmapiiri vaikuttavat oppimisen laatuun. Esille nousee lisäksi ajatus siitä, että mikä on riittävä suomenkieli? Pollari ja Koppinen (2011) nostavat teoksessaan julki tapauksen, missä s2-oppilas hämmentyy ”kahdesta suomenkielestä” eli kirjakielestä ja puhekielestä, mutta todellisuudessa niitä saattaa olla, jopa enemmän. Opetusmateriaalin kieli, virallisten asiakirjojen kieli ja käytännön tilanteiden kuten mainonnan, murteiden tai ostohetkessä kohdattu kieli (Pollari & Koppinen, 2011, s. 121). Uusi kieli rakentuu aina oman äidinkielen pohjalle, joten tämä tarkoittaa oppilaan tarvitsevan tukea kotoa, oman äidinkielen tunneilta ja sosiaalisesta ympäristöistään sekä tiivistä yhteistyötä näiden kaikkien välillä (Pollari &

Koppinen, 2011, s. 121). Chiocca (1998) mainitsee myös artikkelissaan, kuinka merkittävää oman äidinkielen hallitseminen on toisen kielen oppimisprosessissa.

3 Tunteet ja tunnetaidot

Isokorpi ja Viitanen (2001) ovat jakaneet tunteet ensisijaisiin, toissijaisiin sekä välitunteisiin. Ensisijaisiin tunteisiin eli primaareihin tunteisiin lukeutuu tunteet, jotka ovat olleet olemassa ihmisellä pienestä saakka, kuten ilo, suru, rakkaus sekä häpeä. Toissijaiset eli sekundaariset tunteet ovat reaktioita edellä mainittuihin ensisijaisiin tunteisiin. Toissijaiset tunteet kehittyvät oppimisen kautta ja niihin sisältyy aistimuksia, mielikuvia sekä muistikuvia. Aggressiivisuus, ahdistus, syyllisyys, kateus, empaattisuus, masennus ja omistavuus ovat toissijaisia tunteita. Kulttuuriset tekijät vaikuttavat välitunteisiin eli instrumentaalisiin tunteisiin. Niillä pyritään vaikuttamaan muihin ihmisiin, kuten manipuloiminen tai hyökkäävyys.

Vuonna 2014 julkaistussa opetussuunnitelmassa mainitaan laaja-alaisen oppimisen kokonaisuuden kolmannessa kohdassa ”Itsestään huolehtiminen ja arjen taidot” eli oppilaille pitää olla mahdollisuus kehittää tunnetaitojaan sekä sosiaalisia taitojaan. (Opetussuunnitelma, 2014, s. 22). Emotionaalinen älykkyys ja taidot ovat merkittäviä taitoja osata yhteisön yhdessä olon kannalta, eivätkä kognitiiviset taidot eli ajattelu ja havaitseminen myöskään korvaa puutteellista emotionaalista taitoa tai älykkyyttä (Chernysenko, Kankaraš, Drasgow, 2018, s.112–113). Weare (2000) myös painottaa, että emotionaalinen älykkyys ja tunnetaidot sekä säätely on kriittinen osa henkilökohtaista selviytymistä yhteisössä pärjäämisen lisäksi. Tässä tutkimuksessa puhutaan emotionaalisesta älykkyydestä eri termillä, tunneäly-termillä. Tunneäly vaatii kykyä tiedostaa ja ilmaista eri tunteita, tämä mahdollistaa tunteiden ymmärtämisen ja säätelyn mikä tukee ajattelua (Mayer & Salovey, 1997, s. 115–116).

Tunnetaitoihin kuuluu myös äänensävyn ymmärtäminen, kuten saman asian toteaminen eri äänensävyllä voi tarkoittaa montaa eri asiaa. Se millä tunteella sanoo asian kertoo paljon tilanteesta ja sen tunnistaminen on keskeistä kommunikoinnissa. Yow ja Markman (2011b) ovat tutkineet kaksikielisten lasten kykyä tunnistaa tunteita toisten puheesta. He ovat havainneet, että kaksikieliset lapset osaavat tulkita hienovaraisempia vihjeitä, kuten katsetta paremmin kuin yksikieliset lapset. Kuitenkin he huomasivat yksikielisten lasten kiinnittävän huomion puheen sisältöön, eivätkö luota vain äänensävyyn kuten kaksikieliset lapset.

On tehty myös tutkimusta, siitä kuinka tunnetaitojen oppiminen vaikuttaa esikoululaisten varhaiseen koulumenestykseen. Denham ja ym. (2014) tarkoittavat koulumenestyksellä lapsen sopeutumista luokkahuoneessa ja hänen akateemisen valmiuden. Luokkahuoneessa sopeutuminen merkitsee lapsen käyttäytymistä ja asennetta, kuten motivaatiota oppia,

sinnikkyyttä, keskittymistä ja positiivista osallistumista. Akateeminen valmiuden määritelmänä on perustaitojen oppiminen, kuten lukutaidon, yleistiedon ja laskutaidon oppiminen, jotka sitten tukevat koulumenestystä.

Tunteista ja tunnetaidoista liittyen monikulttuuriseen ympäristöön on paljon aiempaa tutkimusta. On tutkittu opettajien näkemyksiä maahanmuuttajataustaisten oppilaiden kaverisuhteista ja tunnekasvatuksen merkitystä. Näitä tutkimuksia ovat esimerkiksi Nea Sandbergin pro gradu-tutkielma *”Kaksikielisten lasten tunnetaidot, sosiaaliset taidot ja toverisuhteet”* ja Emmi Arikan sekä Saira Leinosen pro gradu-tutkielma *”Opettajien näkemyksiä maahanmuuttajataustaisten oppilaiden ystävyys- ja kaverisuhteista”*.

Tässä tutkimuksessa on tavoitteena saada vielä enemmän oppilaiden ääntä kuuluviin sekä pohtia miten oppilaat lukevat vertaisiansa tunteita opetusteknologian kontekstissa. Eli tämän tutkimuksen tavoitteena on saada lisää tietoa suomea toisena kielenä puhuvien oppilaiden tunneosaamisesta ja niiden tunnistamisesta. Monikielisistä oppilaista on mielenkiintoista saada tietää, miten kieli ja sen osaaminen voi vaikuttaa tunteiden tiedostamiseen ja ilmaisemiseen. Opetusteknologian jatkuvan yleistymisen syystä on tutkimukseen lisätty vielä taso, joka tarkastelee s2-oppilaiden taitoa observoida digitaalisessa pelitilanteessa nousevia tunteita ja miten he havaitsevat ne luokassa. Tämän tarkoitus on myös rikastaa tutkimusta ja parantaa sen laatua.

4 Digitaalisuus kouluissa

Digitaalisuuden lisääntymisen myötä oppimisteknologiasta on vähitellen tullut olennainen osa oppilaiden sitouttamiseen ja suoriutumiseen (Huang, Spector & Yang, 2019, s.103). Se on tapa osallistaa oppilasta ja se on oppimisympäristö, johon pääsee lähtemättä luokasta. Yksi yleisimmistä digitaalisista oppimisjärjestelmistä on ViLLE-alusta, joka on alusta, jossa voi luoda mukautettuja tehtäviä, jotka ovat pelien muodossa ja oppilas voi myös saada automaattisesti palautetta itselleen. (Assess for Learning, n.d.)

4.1 Opetusteknologia koulussa

Opetusteknologia on opetusmenetelmä, jonka tavoitteena on tukea ja parantaa oppimissuoritusta hyödyntämällä sekä luomalla oppimistilanteeseen sopivia teknologisia prosesseja ja resursseja, kun puhutaan teknologiasta opetuksessa, voidaan se ymmärtää olemassa olevan ja uuden teknologian käytöllä opetuskokemuksen parantamiseen monipuolisemmaksi (Huang, Spector & Yang, 2019, s. 4). Se voi olla muodollista oppimista, epämuodollista oppimista, arkioppimista tai elinikäistä oppimista ja opetusteknologia koulussa on kehittynyt sen aikaisemmista muodoista kuten audiovisuaalisista opetusvälineistä ja verkotetuista tietokoneista/ tietoverkkoon liitetyistä koneista (Huang, Spector & Yang, 2019, s. 4). Nykyään teknologia on kehittynyt kattamaan mobiili- ja älylaitteita sekä mahdollistavat yksilöllisiä ja kontekstuaalisempia oppimiskokemuksia (Huang, Spector & Yang, 2019, s. 5). Opetusteknologia keskittyy sekä teknisiin että pedagogisiin keinoihin ja menetelmiin, joilla tuetaan oppimista ja opetusta ja se muodostaa perustan e-oppimisen vallankumoukselle (Huang, Spector & Yang, 2019, s. 5). Teknologiaan perustuva opetus voi ylittää perinteisen luokahuoneopetuksen laadullisesti tarjoamalla laajan valikoiman mahdollisuuksia, jotka lisäävät motivaatiota ja johtavaisivat osallistavaan, tehokkaaseen ja tulokselliseen oppimiseen (Huang, Spector & Yang, 2019, s. 5).

Digiloikka toteutui Suomen kouluissa vuonna 2015 ja sen tavoitteena oli modernisoida koulujen tieto- ja viestintätaidot ja yhdistää pedagogiikka digitalisaatioon ja vaikka Suomi on teknologiassa edellä muita, oli kuitenkin koulujen digitalisaatio hitaampaa (Kupiainen, 2022, s. 287). Suomen kouluissa kuitenkin on laadukkaat teknologialaitteet ja hyvät yhteydet, mutta kuitenkin muihin Pohjoismaihin verrattuna niiden käyttö on vähäisempää, tällä on kuitenkin

syynsä, sillä opettajat kokevat, ettei teknologia voi korvata pedagogiikkaa (Kupiainen, 2022, s. 288).

4.2 Digitaaliset peliympäristöt

Oppimisympäristö on käsite, jolla on monta selitystä, se pitää sisällään ympäristön fyysiset ja pedagogiset ominaisuudet sekä ympäristön, että yksilön kommunikointia ja vuorovaikutusta (Brotherus yms. 2002, s. 88). Voidaan myös puhua psyykkisestä, sosiaalisesta ja emotionaalista oppimisympäristöistä (Brotherus yms. 2002, s.89). Yläkäsitteenä voidaan myös käyttää avointa ympäristöä, jolla tarkoitetaan myös esimerkiksi virtuaalisia sekä teknisiä oppimisympäristöjä (Manninen & Pesonen, 1997, s. 267–268). Manninen ja Pesonen (1997) esittävät artikkelissaan mallia, jossa kontekstuaalisuus ja avoimuus lisäävät oppimisympäristöjen joustavuutta sekä hyötyä opiskelijalle, sillä hän voi soveltaa osaamistaan ja yksilöllisiä kokemuksiaan. Lisäksi pelioppimisympäristöstä tehdyn tutkimuksen mukaan, jossa havainnointiin vertaisvuorovaikutusta nousi esiin, että pareittain pelaaminen kehitti oppilaiden yhteistyötaitoja ja vahvisti niitä. (Lipponen & ym. 2018.)

Kun pelaaminen yhdistetään muuhun koulutus- ja kehitystoimintaan, on mahdollisuus rikastaa opetuksen perinteisiä toimintatapoja ja parhaimmillaan pelikokemus voi lisätä tietoisuutta yksilön toimijuudesta ja antaa mahdollisuuden tarkastella muiden toimintaa (Bluemink, 2011, s. 272). Pedagogisesti suunnitellulla pelillä, missä on monta pelaajaa, on mahdollisuus myös harjoitella strategisia taitoja yhteistyön elementeissä (Bluemink, 2011, s. 273).

Harvoin kouluissa opetettavissa kokonaisuuksissa on tavoitteena oppia yhtä ainoaa asiaa, vaan tieto ja taito voidaan eheyttää toisiinsa. Tämän takia tässä tutkimuksessa tunnetaitoihin on lisätty digitaalisessa peliympäristössä nousevien tunteiden tunnistamisen näkökulma. Koen aiemman tutkimuksien pohjalta, että digitaalinen opetus motivoi oppilaita, joten heidän sitoutuminen oppimiseen saattaa antaa lisää mahdollisuuksia huomioida vertaisiansa.

5 Tutkimuskysymykset

Tämän tutkimuksen tavoitteena on saada tietoa suomi toisena kielenä oppilaiden ajatuksista koskien tunteita ja niiden havaitsemisesta. Tutkimukseen on pyritty myös tuomaan lisäarvoa pohtimalla, mikä ero saattaa olla tunteiden havaitsemisella itsessään ja muissa, kuten digitaalisen peliympäristön äärellä. Tutkimuksessa tarkastelemme myös oppilaiden ajatuksia monikielisyyden merkitystä tunteiden ilmaisemisessa ja heidän omaa arviotansa siitä. Ottaen huomioon edellä mainitut tieteellisestä näkökulmasta kiinnostavat aiheet sekä teoriakatsauksen jälkeen muodostettiin seuraavat tutkimuskysymykset, joiden pyrkimys on selvittää ja perehtyä aiheeseen.

Tässä tutkimuksessa hypoteesina on aiemmin mainittujen tutkimusten perusteella (kts. s. 6–7), että s2-oppilaat kokevat, että jokaisella kielellä, jonka he hallitsevat on luontaista sanaa tiettyjä tunteita. Digitaalinen näkökulma on lisäksi rikastuttamassa tutkimusta, sillä se saattaa tuoda jotain tukea s2-oppilaiden itse ilmaisuun kun käsitellään tunteita, ja myös se miten oppilaat havaitsevat vertaistensa tunteet on mielenkiintoinen perspektiivi.

1. Mitä kokemuksia ja käsityksiä s2-oppilaille on omasta tunnetaitojen hallinnasta?
2. Miten oppilaat kokevat tunteiden ilmaisemisen monikielisesti?
3. Miten s2-oppilaat tunnistavat tunteita koulun digitaalisissa peliympäristöissä?

6 Menetelmät

Tässä luvussa käydään läpi tutkimuksen toteutusta ja sen menetelmiä. Esittelen tutkimukseen osallistujat. Luvussa myös tarkastellaan vaihe vaiheelta, miten tutkimuksen toteutuksessa on toimittu ja aineiston keruu suoritettu sekä miten tutkimusetiikka on otettu huomioon.

Tutkimusvaiheet on pyritty selittämään mahdollisimman täsmällisesti, jotta kokonaiskuva olisi helppo saada, kuitenkin osallistujien yksityisyydensuojaa harkiten samalla.

6.1 Osallistujat

Maahanmuuton lisääntyessä Suomessa, on syytä lisätä tutkimusta, jossa tutkitaan etnisiä vähemmistöjä ja monikulttuurisuutta. Huomioiden uudenlaiset vaatimukset väestön heterogeenisyydestä kuitenkin etenkin, kun haastattelututkimuksessa kulttuurierojen läsnäolon voi olettaa olevan todennäköisempiä. (Rastas, 2005, s. 78). Kohderyhmänä olivat suomea toisena kielenä puhuvat 5.–6.-luokkalaiset ja tässä tutkimuksessa rajaukseen kuului kaikki oppilaat, joiden kotona puhuttiin muuta kuin suomea, ruotsia tai saamea.

Pidin lyhyen esitelmän tutkimuksesta eri luokille ja halukkaat saivat saatekirjeen sekä tietosuojaselosteen mukaansa kotiin, missä he voivat vanhempiensa kanssa tutkia lisää mikä tarkoitus tutkimuksella on. Saatekirje sisälsi tutkijan eli minun tiedot ja lisäksi ohjaavan opettajan. Tutkimuksen saatekirje sisälsi myös tiedon tutkimuksen pääkohdista, tavoitteista ja sen toteutuksesta sekä miten henkilötietoja käsitellään. Se sisältää myös tiedon, missä kerrotaan myös siitä, että haastateltava voi perääntyä tai kieltäytyä haastattelusta milloin tahansa eli haastattelun vapaaehtoisuudesta. Ilmoitin myös, että haastattelut nauhoitetaan ja litteroidaan luottamuksellisesti ja anonyymisti. Saatekirje ja tietosuojaseloste lähetettiin sähköisesti Wilman-kautta ennen haastattelun toteutumista ja oppilaat saivat myös fyysiset versiot kotiin vietäväksi, jolla varmistettiin tiedottaminen kotipuoleen. Tutkimusotokseen on valikoitu seitsemän oppilasta varsinaissuomalaisesta alakoulusta, joiden kotikieli on joku muu kuin suomen kieli.

6.2 Tutkimuksen toteutus

Tämä tutkimus oli laadullinen tutkimus eli, kvalitatiivinen tutkimus, jossa aineistoa tarkastellaan kokonaisuutena (Alasuutari, 2011, s. 145). Tutkimuksessa lähestymistapana

käytettiin fenomenologis-hermeneuttista näkökulmaa, sillä siinä korostuu kokemuksellisuus ja haastattelurunko on tehty siten, että tutkittavat kertoisivat mahdollisimman paljon omista kokemuksistaan (Laine, 2001, s. 57). Laine (2001) kertoo myös, että fenomenologisessa ja hermeneuttisessa tutkimuksessa keskeisinä käsitteinä ovat ymmärtäminen sekä tulkinta, johon pyritään tässä tutkimuksessa tulosten analysoinnissa. Eli tavoitteena on tuoda esille haastateltavien omat kokemukset mahdollisimman hyvin.

Haastattelu on yleisin tapa toteuttaa laadullista tutkimusta ja tässäkin tapauksessa toteutimme sen haastatteluna tutkittaville. Haastattelu on puolistrukturoitu (kts. liite 2) eli kysymykset olivat tutkittaville samat, muttei ollut mitään valmiita vastausvaihtoehtoja, tällä pyrittiin saamaan mahdollisimman paljon informaatiota tutkimukseen. Myös teemahaastattelun metodeja yhdistettiin tähän tutkimukseen, joka on teemoitettu neljään osaan; johdattelu aiheeseen, oppilaan tunnetaidot, suomen kieli ja tunteet sekä pelit ja tunteet. (Eskola & Suoraranta, 1996 s. 64–65).

Haastattelut toteutettiin maaliskuussa 2023. Ennen tätä toteutin koehaastattelun ja sen mukaan muokkasin haastattelurunkoa poistamalla kohdat, jotka osoittautuivat turhiksi ja eivät vastanneet tutkimuskysymyksiin. Tällä tavalla halusin myös eliminoida kohdat, joihin oli helppo vastata vain yhdellä sanalla tai vaikka vain ”ei” tai ”joo”. Haastattelurunko myös jaettiin teemojen mukaisesti neljään, jotta haastateltaville pystyi alustamaan hiukan mitä olisi vuorossa seuraavaksi, niin he pystyivät jäsentelemään ajatuksiaan.

Haastattelut nauhoitettiin ja tallennettiin Seafileen, mihin kukaan muu ei pääse käsiksi kuin tutkimuksen toteuttaja. Nauhoitukset litteroitiin ja myös litterointivaiheessa tiedostot siirrettiin Seafile-palveluun, tämä ilmoitettiin myös saatekirjeessä. Haastattelujen kesto oli 8–15 minuuttia. Tavoitteena on tässä tutkimuksessa saada mahdollisimman laadukasta aineistoa, joten tartuin haastateltavien vastauksiin tarvittaessa ja pyysin epäselvissä kohdissa kysymään kysymyksiä. Haastattelussa ajatuksena on saada paljon tietoa aiheesta ja saada tutkittavasta ilmiöstä monipuolinen kuva (Tuomi & Sarajärvi, 2009, s. 85).

6.3 Aineiston analyysi

Aineiston keruu- ja analyysivaihe toimivat hiukan limittäin ja tämän takia voi ollakin vaikeaa kuvata laadullisen tutkimusprosessin kulkua (Puusa & Juuti, 2020, s. 145). Aineiston analyysin tavoite on kuvailla, tulkita sekä ymmärtää tutkimuksen kohteena olevaa ilmiötä, joka tukee tutkijaa kategorisoimaan hankkimiansa tietoja (Puusa & Juuti 2020, s. 148).

Haastattelussa kerätty aineisto litteroidaan eli puretaan tekstiksi ja valmistellaan teknisesti käytettävään muotoon (Eskola & Suoraranta, 2014, kappale 4). Litteroitu aineisto analysoidaan, jotta päästään tutkimustuloksiin. Laadullisessa tutkimuksessa aineiston analyysin päämääränä on päätyä selkeisiin tulkintoihin, vain tulosten esittäminen ei vastaa siistää (Puusa, 2020, s. 154). Haastattelurungossa oli hieman puutteita, koska moniin kysymyksiin kykeni vastaamaan samalla tavalla, kun toiseen kysymykseen. Esimerkiksi haastateltavilla oli vaikeuksia erottaa seuraavia haastattelukysymyksiä ”Miten ilmaiset omia tunteita?” ja ”Miten toimit, kun huomaat jonkun tunteet itsessäsi?”, koska he tuntuivat pitävän tunteiden ilmaisemisen ja toiminnan synonyyminä. Haastattelun aikana toki sai tukea, jos koin, että kysymystä ei aivan ymmärretty.

Tutkimusta analysoitiin teemoittelu menetelmällä eli aineiston analyysivaiheessa keskityttiin piirteisiin, mitkä olivat yhteisiä usealle haastateltavalle (Puusa, 2020, s. 143–144). Eli pyrin yhdistämään samaa tarkoittavat tai samankaltaiset vastaukset ja erittelin ne tulososiossa, jotta voin nostaa esiin tutkittavan ilmiön kautta. Aineiston selkeyden vuoksi olen poistanut täytesanat pois litteraateista.

6.4 Tutkimusetiikka

Tieteellisessä tutkimuksessa kuvataan tehdyn tutkimuksen luotettavuus ja eettisyys, ja tutkimuksen lähtökohtana täytyy olla ihmisarvon kunnioittaminen (Hirsijärvi ym., 2012, s. 17). Tämän tutkimuksen perustana on ollut eettiset periaatteet, missä on huomioitu luotettavat lähteet ja osallistujien oikeudet etusijalla ja erityisesti huomiota on kiinnitetty seuraaviin asioihin; tarkkuus, rehellisyys, tieteen tutkimuksen mukaisiin tiedonhankinta- ja tutkimusmenetelmiin sekä eettiseen ennakoarvointiin, sillä kyseessä oleva otos on alakouluikäisiä (Tutkimuseettinen neuvottelukunta, 2012, s. 6–9). Tämän takia myös tarvittavat tutkimusluvut on tehty tarkasti, suojellakseen heidän yksityisyytensä sekä oikeuksia (Tutkimuseettinen neuvottelukunta, 2012, s. 6–9). Muita tutkijoita ja heidän töitään on kunnioitettu, merkitsemällä lähteet ja lankeamatta vilppiin heidän tutkimuksien kohdalla. (Tutkimuseettinen neuvottelukunta, 2012, s. 9). Osallistujien iän takia on tarvittaessa taustoitettu ja avattu lisää tutkimusta huoltajille. Kaikille osapuolille on myös selitetty totuudenmukainen kuva tutkimuksen tavoitteista ja metodeista sekä varmistettu, että he

ymmärtävät sen. On myös vastattu tutkimukseen liittyviin kysymyksiin ja annettu harkintaa osallistumiseen liittyen. (TENK, 2019, s. 9)

7 Tutkimuksen tulokset

Tässä luvussa käydään läpi tutkimustulokset, jotka on saatu haastatteluista. Tulokset on jaettu kolmeen osaan teemoittelun avulla ja ne pohjautuvat haastattelurunkoon sekä tuloksiin.

Haastattelulitteraateista on nostettu oppilaiden suoria lainauksia, jotta havainnot saavat tukea niistä ja ne olisivat perusteltuja. Tutkimuksessa käytetään haastateltavista nimitystä henkilö 1, henkilö 2 jne. Tätä on lyhennetty H1-H7 tulosten esittelemisessä, jotta lukukokemus olisi selkeää ja mielekästä.

7.1 Tunneosaaminen ja tunteiden ilmaisu

Haastatteluista nousi ilmi, että oppilaat tietävät ja tunnistavat perustunteet, eli vihan, ilon, surun, hämmennyksen sekä pelon. H1 lisäsi vielä rakkauden tunteen tähän listaan, hän myös tiedosti, että on muita tunteita muttei muista niitä tähän tilanteeseen. Haastateltavat 3 ja 6 lisäsivät myös kivun perustunteeksi. H1 ja H2, kummatkin tunsivat tällä hetkellä iloa, mutta ilmaisivat sitä eri tavalla.

H1: No se on vähän lähellä iloa, mut vähä niin kuin exciting eikun excited.

H2: Oon iloinen mut enemmän sillee kiva fiilis nyt.

Oppilaat kokivat, että tunteistansa kertominen oli helppoa, kunhan ei tarvinnut selittää paljon. Tilanne riippui paljonko joutui selittämään, mutta jos saa englanniksi myös selittää niin se auttoi paljon. Oman äidinkielen kohdalla oppilaista tuntui, ettei sanavarasto riittänyt, mutta jos saa monikielisesti kertoa saman oli kätevää täyttää aukot suomeksi tai englanniksi.

H1: Riippuu, mitä tunnetta tunnet. Nyt musta tuntuu iloiselta päässä joten joo on helppo kertoa mun tunteista.

H3: Ihan helppoo kertoo mun mielestä ja ei oo vaikeuksii miettii tunteita.

H2: Aika helppoo, kosk jos toine ymmärtää kaikkii kielii nii se ymmärtää.

H3: Kun pelaan kaverin kanssa ja saan hyvät pisteet tai jotain harvinaista siitä.

Oppilaat tulkitsivat omien tunteiden ilmaisemisen väärin, joten helpotin kertomalla tilanteen, missä huomaa itsessään tunteita ja miten toimii tai mitä tekee. H3 näytti taitoa ymmärtää

miten omat tunteet vaikuttivat muihin ja H6 samoin. H4 ja H5 vastasivat hiukan muista poiketen positiivisesta tunteesta. Kumpikaan ei kuitenkaan avannut asiaa sen enempää.

H3: Mun tunteet vaihtuu nopeasti, vaiks jos mä häviin jalkapallopelein niin must tulee vähän vihainen, mutta koko joukkueesta tulee myös, mut se ei oo niin tärkeätä oikeesti

H6: Jos mä oon surullinen ootan ku oon yksin, kosk en haluu kaikki kysyy ja huolestuu siit

H4: Mä oon aina iloinen, ja sillee

H5: No se vaan tuntuu sisältä, jos sä oot ilonen niin siinä on vähä ihmeellist

Tunteiden säätelyssä oli monipuolisesti eri tapoja, miten oppilaat reagoivat omiin tunteisiinsa. Koen, että se näytti taitoa säädellä omia tunteitansa, mutta samalla ehkä myös, ettei tiennyt miten kommunikoida tai sanoittaa kyseisiä tunteita. Haastateltavat kokivat myös helpoksi kertoa tunteistaan.

H4: Joskus mä en pysty, ku mä oon liian vihanen mut kyl yleensä pystyn siihen

H1: Mä sanon suoraan mitä ajattelen, jos mä oon vihainen

H5: Joskus jos mä oon liian vihanen nii mä en voi iha säädellä mun tunteita, kylmä joskus kuitenkin pystyn siihen

H3: Olisin ihan kuin ei olisi oikeesti tapahtunut, mua ei niiku kiinnostais

H4: Joskus mä vaa otan tyynystä kiinni

H7: Se on vähän vaikea, mut mä yritän rauhas olla

Kaikki vastasivat tunnistavansa toisen henkilön tunteet kasvoista, naamasta ja sen vaan näkyvän. Ja kun kysyin miltä tuntuu, sitten itse kertoa muille oli kaikilla yhteneviä vastauksia, se oli joko neutraalia tai helppoa.

H2: Helppo kertoo mun mielest

H4: No ei siinä mitään, kerron ihan mielelläni

H6: Ehkä hyvältä

7.2 Tunteiden ilmaiseminen monikielisenä henkilönä

Toisessa osiossa haastateltavilta kysyttiin tunteista ja miten he kokivat niiden ilmaisemisen. Tässä myös pyrittiin selvittämään monikielisenä oppilaana, mistä he saavat tukea itsensä sekä tunteidensa ilmaisemiseen, kun tulee tilanne, jossa on tarve sille. Tässä selvisi mielenkiintoisia tuloksia, sillä haastateltavat liittivät tietyt tunnesanat joko suomenkieleen tai omaan äidinkieleen.

H1: Joskus helppo kertoa äidille, koska en tiä kaikkii sanoj suomeks.

H3: Iha ok sama ku suomeksi, ehkä viel vähän helpompi kertoo omalla äidinkielellä.

H4: Mun mielest helpompi kertoo mun suomeks.

H5: Sekin on myös helppoo, no joo mut joitakin sanoja mä en sano sillä kielellä vaan suomekielel.

Haastateltavilla oli paljon yhteneviä vastauksia siitä, miten he kokivat, että suomenkielellä oli suhteellisen helppoa kertoa tunteistaan. Osa osasi myös tarkentaa, että pystyi päässään nopeasti vaihtamaan tunne-sanana omasta äidinkielestä suomeen tarvittaessa. Eräs haastateltavista erosi muista, mutta kertoi syyksi sen, että hän on syntynyt omassa kotimaassaan. Tämä on keskeinen asia tämän tutkimuksen aihepiirissä ja olisi hyödyllistä jatkotutkimuksien kannalta. Tuloksissa myös ilmeni, että kuinka osa oppilaista tiesi tunnesanoja vain suomenkielellä ja osan omalla äidinkielellä. Tässä nousee kysymys kuinka jakautunut oppilaiden sanavarasto on näiden kahden välillä, ja onko jotain tiettyjä sanoja, jotka ovat ominaisia kullekin kielelle.

H2: Jotkut sanat tulee vaan suomeks mun päähä, niiku jos halua apua.

H5: No se on siis aina, kun mä mietin omalla kielellä nii se heti tulee suomeksi mun päähän. Mut, no joo kosk mä on tullu aluks tänne suomee ku oo mä oon syntyny omas maas, ja siis ekal ja tokal oli vaikeuksii.

Kun kysyttiin, että mistä oppilaat saavat tukea, kun he kokevat hankalaksi ilmaista itseään omalla äidinkielellä tai suomenkielellä oli useimmalla vastauksena vanhemmat tai oma luokanopettaja. Haastattelussa ei kysytty oman äidinkielenopetuksesta, kuitenkin ilmeni muutamassa vastauksessa, että oppilaat saivat myös tukea näiltä oppitunneilta vanhempiensa lisäksi. H6 lisäsi tähän listaan myös samaa kieltä puhuvilta kavereilta kysyminen.

H3: Kysyisin koulus mun oman kielenopettajalta.

H2: Oman kielentunnilla voin aina kysyy jos unohin jotain.

H6: Siis opettajilta ja jos myös joskus unohtaa voi kysyy kavereilta ja äidinkielestä mä kysyn niiltä kavereilta, jotka puhuu samaa kieltä.

H7: Kysyn mun vanhemmilta.

7.3 Muiden tunteiden tunnistaminen digitaalisessa peliympäristössä

Haastateltavien mielipide koulussa pelattavista peleistä oli yhtenevästi aika myönteinen. Koulussa pelattavat pelit olivat aika samantyyppisiä opetukseen tehtyjä pelejä, mutta muutama haastateltava myös mainitsi saaneensa mahdollisuuden pelata mitä haluaa internetistä. Yleisimmät pelit kuitenkin, jotka kuusi kahdeksasta haastateltavasta mainitsi, oli Ville, Blooket ja Kahoot.

H2: Eniten pelataan Villeä.

H5: Jos on netti, niin kaikenlaista mitä voi pelata kavereiden kanssa. Ja s2:ssa oli jotain pelejä, jotka auttoi meitä oppimaan.

Oli kuitenkin yksi haastateltava, joka ei luokittelut koulussa pelattavia opetuspelejä peleiksi. Ja hän oli myös ainut, joka toi ilmi digiopetusmateriaalien opetuspelit.

H3: Ei me pelata koulussa melkein mitään, vaan matematiikkapelejä, esim. Villeä iPadeilla ja nykyään siis ja ennen Sanoma Pro:ssa.

Haastateltavien vastaukset jakautuivat kolmeen, kun kysyttiin kiinnostävätkö he muihin huomiota oppitunneilla. Kaksi vastasi ettei huomioi olleenkaan muita, kun taas kolme haastateltavaa mainitsivat muiden äänikertoimen avulla havaitsevansa kuinka luokkatovereilla sujuu pelaaminen. Kolme haastateltavaa taas puhuivat siitä, miten he kiinnostävät huomiota muiden oppilaiden ilmeisiin.

H1: Niiden naamasta aina näkyy, tai sillee onks ne ilosii vai surullisii.

H4: Ei näy, eikun esim. kun ne alkaa hymyilee tai tuulettaa.

H7: Joo, no mä vaa katon kaikenlaisii tunteit niil o tai ilmeit.

Muutama haastateltava myös osoitti sosiaalisia taitojen kehittyneisyyttä sekä tunneälyä kysyttäessä muiden pelaajien huomioimisesta.

H5: Jos nään et ne on surullisii ja niillä menee tosi huonosti niin meen vaiks niiden luouttaa tai jotain.

H6: Jos ne on johdolla niin silloin niil on hyvä fiilis, mut jos ne ei oo niin ne ei kaikki näytä surulliselt mut kuitenkin et ne ois kyl halunnu voittaa kyl.

Selkeästi merkittävin asia kuitenkin luokkatovereiden tunteiden tulkitsemisessa pelin suhteen ja muutenkin koulussa oli heidän naamansa sekä ilmeensä. Haastateltava kaksi myös mainitsi, että sen huomaa käsien liikehdinnästä kuten onko kädet nyrkissä kovasti. Luokkakavereiden kehonkieli ja äänentaso olivat selkeästi avasivat oppilaille, mitä he tunsivat sillä hetkellä.

H1: Jos ne alkaa huutaa niin siitä kuulee olikse se hyvä tai huono peli niille.

H4: Kun näen esim. kn ne alkaa hymyilee tai tuulettaa.

H5: Niiden naamasta näkyy heti.

H6: No, sen ilmettä ehkä.

8 Pohdinta

Pohdinnassa nostan esiin tutkimuksen roolin tieteessä ja miksi sille oli tarve. Pohdin miten luokanopettajat ja muut voivat hyötyä tutkimuksesta. Tässä luvussa myös käsitellään myös tutkimuksen eettisyyttä, luotettavuutta ja tutkimuksen pohjalta syntyneitä jatkotutkimusideoita. Pohdin omaa toimintaani kriittisesti sekä tutkimuksen suorittamista.

8.1 Tulosten tarkastelu ja johtopäätökset

Suomessa vieraskielisten oppilaiden määrä nousee jatkuvasti. Opettajilta odotetaan aikaista enemmän kulttuurista osaamista sekä kielitietoisien pedagogiikan harjoittamista. Jyväskylän yliopiston julkaisemassa artikkelissa Elisa Repo tuo ilmi, kuinka oletetaan, että kielitietoisuus on vain suomenkielen opettajien ja perusopetukseen valmistavan opettajien asia, kun oikeasti se kuuluu kaikkiin oppiaineisiin sekä kaikille opettajille (Heikkinen, 2025). Tällä tutkimuksella tavoittelin lisää ymmärrystä suomi toisena kielenä puhuvien oppilaiden käsityksistä tunnetaidoista ja heidän kokemuksia peliympäristöistä, jossa nämä tunteet ilmenevät. Miten kyseiset oppilaat tunnistavat tässä tilanteessa muiden tunteita, eli mahdollisuuden kokea murto-osa monikielisten oppilaiden ajatuksista ja kokemuksista, ja sitä kautta oivaltaa kielitietoisuuden merkityksen ja paikan luokassa.

Tämän tutkimuksen tulokset viittasivat siihen, että oppilaille ei ollut omien sanojensa mukaan mitään vaikeuksia tunteiden ilmaisemisessa ja tunnistamisessa, mutta kuitenkin moni tunne uupui heidän vastauksistaan. Kukaan ei maininnut häpeää, kateutta tai empaatisuutta. Aiemmat tutkimukset ovat nostaneet esiin, että vieraskieliset oppilaat saattavat lukea kehonkieltä paremmin ja tulokset kyllä viittaavat siihen, sillä pelitilanteessa kaikki haastateltavat tunnistivat tunteet kasvoilta tai ilmeestä. Haastateltavat ottivat huomioon myös äänentason ja olivat valmiina lohduttamaan luokkakavereitaan, joka näyttää kehittyneisyyttä heidän tunnetaidoissaan eli tunneälyä.

Tuloksista voi päätellä, että kielellä on suuri rooli tunteiden ilmaisemisessa. Selkeästi tunnetaitojen harjoittelu on keskeistä ja sen varhainen aloitus tärkeää, mutta voisiko opetusteknologia vielä enemmän mukana tunnekasvatuksessa. Se voisi toimia tukena, ei vain s2-oppilaiden, vaan kaikille tunteiden harjoittelemisessa ja niiden ilmaisemisessa. Yow ja Markman (2011b) olivat tutkimuksessaan huomanneet, että monikieliset oppilaat huomioivat

hienovaraisia vihjeitä, kuten kasvoja ja eleitä. Tämä myötäilee myös tämän tutkimuksen tuloksia, koska oppilaat huomioivat ilmeitä ja äänentasoja tunteiden tunnistamisen apuna.

8.2 Luotettavuus

Tässä tutkimuksessa on erityisesti huomioitavaa, että otanta oli niin pieni. Tämä tarkoittaa, ettei tulokset ole yleistettävissä, mutta ne luovat pohjaa jatkotutkimuksille ja sille, että aihe on keskeinen sekä sitä on tutkittava lisää. Tulokset myötäilevät monia aiempia tutkimuksia (kts. s. 8–9). Ja yleisesti jos tekee samanlaisen tutkimuksen suuremmalla otannalla, olisi järkevää taustoittaa oppilaiden suomen kielen osaaminen. Tässä tutkimuksessa yhdellä oppilaalla oli vaikeuksia ensimmäisen osion, eli aiheeseen johdattelun kohdalla, sillä kaikki kysymykset kuulostivat samalta. Tutkijana otin huomioon asemani haastattelijana ja toimin rehellisesti tutkimuksen toteutuksessa. Kuitenkaan tässä tutkimuksessa ei suoritettu eettistä ennakoarviointia. Eettinen ennakoarviointi tarkoittaa, että ennakoidaan tutkittavalle henkilölle mahdollisesti koituvaa haitan ennakoointia ja sen tekee sekä laatii ihmistieteiden eettinen toimikunta tutkijan pyynnöstä (TENK, 2019, s. 14).

8.3 Jatkotutkimusehdotukset

Jatkotutkimuksissa voisi laajentaa otantaa ja tuoda uusia tasoja paneutumalla myös haastateltavan taustaan, sillä monikielisyys tai maahanmuuttajataustaisuus ei tarkoita homogeenistä ryhmää. Tämä on keskeinen asia tämän tutkimuksen aihepiirissä ja olisi hyödyllistä jatkotutkimuksien kannalta. Tuloksissa myös ilmeni, kuinka, että osa oppilaista tiesi tunne-sanoja vain suomenkielellä ja osan omalla äidinkielellä. Tässä nousee kysymys kuinka jakautunut oppilaiden sanavarasto on näiden kahden välillä, ja onko jotain tiettyjä sanoja, jotka ovat ominaisia kullekin kielelle. Tutkimus ei vastannut siihen, onko tunnetaitojen uupuminen syy suurempiin ilmiöihin, kuten kiusaamistilanteisiin ja siihen syventyminen jatkotutkimuksessa olisi mielenkiintoista.

Voisi myös tutkia, mitkä ovat oppilaiden käsitykset siitä mikä on peli. Yksi haastateltavista mainitsikin tuloksissa, ettei koulun pelit ole pelejä, eli voi olettaa hän kategorisoi ne opetuspeliksi tai ainakin osaksi digiopetusmateriaaleja. Lisäksi, mitkä ovat oppilaiden asenteet pelaamisesta eri laitteilla tai alustoilla, jos se on oppimispeli vai puhelinpeli, ja mitkä perusteet kummallekin on sekä mitkä ovat oppilaiden perustelut siitä.

Aiheen vuoksi haastateltavat voisivat olla hiukan vanhempia, jotta saataisiin runsaampia vastauksia ja niistä voisi tehdä monitasoisimpia johtopäätöksiä. Tunteet ja tunnemaailma ovat läsnä lapsen jo syntymästä saakka, kuitenkin syventyy sen ymmärrys iän kanssa. Myös se että, kuinka paljon ja onko vanhemmassa ikäryhmässä suurempia eroja, on mielenkiintoinen näkökulma jatkotutkimuksille. Voisi myös pohtia, mikä edistäisi tunteiden sanoittamista. Esimerkiksi vaikuttaako lukemisen heikentyminen asiaan. Nostaisin esille myös tuloksissa ilmenneen asian, eli onko haastateltava ensimmäisen tai toisen polven maahanmuuttaja. Yleensä ensimmäisen sukupolven maahanmuuttajalla on enemmän vaikeuksia kuin toisen polven maahanmuuttajilla, jotka hallitsevat suomen kielen taas paremmin. (Alitolppa-Niitamo, Fågel & Säävälä, 2013, s. 117).

Tutkimuksen tulokset hyödyttävät opettajia, koska se nostaa uuden näkökulman esiin monikielisten oppilaiden tukemisesta tunneosaamisessaan. Se huomioi kielitietoisuuden merkityksen kaikessa luokassa tapahtuvassa ja miksi on tärkeää kouluttaa itseään jatkuvasti aiheesta. Toivon myös, että tulevat tutkijat tekevät jatkotutkimuksia aiheen tiimoilta, jotta saadaan lisää dataa vieraskielisistä oppilaista ja voidaan jatkossa tukea heitä vielä paremmin.

Lähteet

- Alasuutari, P., & Alasuutari, P. (2011). *Laadullinen tutkimus 2.0* (4. p.). Vastapaino.
- Alisaari, J., & Heikkola, L. M. (2020). How Finnish teachers understand multilingual learners' language learning. *Apples (Jyväskylä, Finland)*, 14(2). 129–143.
<https://doi.org/10.47862/apples.99138>
- Alitolppa-Niitamo, A., Fågel, S., & Säävälä, M. (2013). *Olemme muuttaneet - ja kotoudumme : maahan muuttaneen kohtaaminen ammatillisessa työssä*. Väestöliitto, Monikulttuurinen osaamiskeskus.
https://www.vaestoliitto.fi/uploads/2020/11/e38fea1b-olemme-muuttaneet-ja-kotoudumme_ilmankanta.pdf
- Arikka, E., & Leinonen, S. (2022). *Opettajien näkemyksiä maahanmuuttajataustaisten oppilaiden ystävyys- ja kaverisuhteista* [pro gradu-tutkielma, Turun yliopisto]. UTUPubin julkaisuarkisto. <https://urn.fi/URN:NBN:fi-fe2022060743704>
- Assess for Learning. *Educational technology in Finnish comprehensive schools*.
<https://www.assessforlearning.eu/toolkit/case-studies/educational-technology-in-finnish-comprehensive-schools> (viitattu 4.6.2025).
- Behera, S.K. (2013). E- and M-Learning: a Comparative Study. *International Journal on New Trends in Education and Their Implications*, 4(3), 65-78.
- Bluemink, J. (2011). Virtuaalipeliympäristö strategisesti tehokkaan yhteistyön harjoittajana. *Aikuiskasvatus*, 31(4), 267–274. <https://doi.org/10.33336/aik.93954>
- Bornstein, M. H., Hahn, C.-S., & Haynes, O. M. (2010). Social competence, externalizing, and internalizing behavioral adjustment from early childhood through early adolescence: Developmental cascades. *Development and Psychopathology*, 22(4), 717–735. <https://doi.org/10.1017/S0954579410000416>

- Brotherus, A., Haapala, J., Hytönen, J., Krokfors, L., & Hytönen, J. (2002). *Esi- ja alkuopetuksen didaktiikka* (2. p.). WSOY.
- Cenoz, J., & Gorter, D. (2022). Pedagogical translanguaging in Content and Language Integrated Learning. *JOURNAL OF MULTILINGUAL THEORIES AND PRACTICES*, 3(1), 7–26. <https://doi.org/10.1558/jmtp.21812>
- Chernyshenko, O., M. Kankaraš and F. Drasgow (2018), "Social and emotional skills for student success and well-being: Conceptual framework for the OECD study on social and emotional skills", *OECD Education Working Papers*, No. 173, OECD Publishing. s. 112-113.
- Chiocca, E. M. (1998). Language development in bilingual children. *Pediatric Nursing*, 24(1), 43-7. Retrieved from <https://www.proquest.com/scholarly-journals/language-development-bilingual-children/docview/199482210/se-2>
- Denham, S. A., Bassett, H. H., Zinsser, K., & Wyatt, T. M. (2014). How Preschoolers' Social-Emotional Learning Predicts Their Early School Success: Developing Theory-Promoting, Competency-Based Assessments: How Preschoolers' Social-Emotional Learning Predicts. *Infant and Child Development*, 23(4), 426–454. <https://doi.org/10.1002/icd.1840>
- Eskola, J., & Suoranta, J. (1998). *Johdatus laadulliseen tutkimukseen*. Vastapaino.
- Heikkinen T. (2015). Kielitietoisempi opetus vaatii uudenlaista ajattelua peruskouluissa, arvioi tutkijatohtori Elisa Repo. Jyväskylän yliopisto. Luettu (19.9.2025). <https://www.jyu.fi/fi/artikkeli/kielitietoisempi-opetus-vaatii-uudenlaista-ajattelua-peruskouluissa-arvioi-tutkijatohtori-elisa-repo>
- Hirsjärvi, S., Remes, P., & Sajavaara, P. (2012). *Tutki ja kirjoita*. 15.–17. Tammi.
- Huang, R., Spector, J. M., & Yang, J. (2019). *Educational Technology : A Primer for the 21st Century* (1st ed. 2019.). Springer Nature Singapore. <https://doi.org/10.1007/978-981-13-6643-7>

- Kankaanranta, M. (2011). *Opetusteknologia koulun arjessa*. Jyväskylän yliopisto.
<https://urn.fi/URN:ISBN:978-951-39-4198-7>
- Kupiainen, R. (2022). Making the “digital leap” in Finnish schools. *Nordisk tidsskrift for pedagogikk & kritikk*, 8(2022), 287. <https://doi.org/10.23865/ntpk.v8.4068>
- Lipponen, S., Koivula, M., Huttunen, K., Turja, L., & Laakso, M.-L. (2018). Children's peer interaction while playing the digital emotion detectives game. *Journal of Early Childhood Education Research*, 7(2), 282-309.
- Manninen, J., & Pesonen, S. (1997). Uudet oppimisympäristöt. *Aikuiskasvatus : aikuiskasvatustieteellinen aikakauslehti*, 267–274. <https://doi.org/10.33336/aik.92461>
(Luettu 9.10.2023)
- Muuri, A. (2015). Maahanmuuttajaoppilaan suomen kielen taito on kielestä kiinni. *Kevättervehdys!*, 25.
- Opetus- ja kulttuuriministeriö. (2024). Maahanmuuttajataustaisten nuorten osaaminen PISA 2022-tutkimuksessa. *Opetus- ja kulttuuriministeriön julkaisuja 2024*. <https://okm.fi/-/maahanmuuttajataustaisten-nuorten-osaaminen-pisa-2022-tutkimuksessa>
- Opetushallitus. (2014). *Perusopetuksen opetussuunnitelman perusteet 2014*. Opetushallitus.
- Opetushallitus. (2017). *Kielitietoinen opetus – Kielitietoinen koulu*. Opetushallitus.
- Pollari, J., & Koppinen, M.-L. (2011). *Maahanmuuttajan kohtaaminen ja opettaminen*. PS-kustannus.
- Puusa, A., Juuti, P., & Aaltio, I. (2020). *Laadullisen tutkimuksen näkökulmat ja menetelmät*. Gaudeamus. <https://urn.fi/URN:ISBN:978-952-345-616-7>

Sandberg, N.(2018). *Kaksikielisten lasten tunnetaidot, sosiaaliset taidot ja toverisuhteet* [pro gradu-tutkielma, Turun yliopisto].]. UTUPubin julkaisuarkisto.

<https://urn.fi/URN:NBN:fi-fe2018060525281>

Soilamo, A. (2006). *Maahanmuuttajaoppilaan osallisuus koulukiusaamisessa*. [väitöskirja, Turun yliopisto]. UTUPubin julkaisuarkisto. <https://urn.fi/URN:ISBN:951-29-3134-6>

Tilastokeskus 2020. (1.10.2024). *Maahanmuuttajat ja kotoutuminen*.

<https://www.stat.fi/tup/maahanmuutto/maahanmuuttajat-vaestossa.html>

Tuomi, J., & Sarajärvi, A. (2018). *Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi* (Uudistettu laitos.). Tammi.

Tutkimuseettinen neuvottelukunta. (2019). *Ihmiseen kohdistuvan tutkimuksen eettiset periaatteet ja ihmistieteiden eettinen ennakoarviointi Suomessa*. Tiedonjulkistamisen neuvottelukunta.

https://www.tenk.fi/sites/tenk.fi/files/Ihmistieteiden_eettisen_ennakoarvioinnin_ohje_2019.pdf

Tutkimuseettinen neuvottelukunta. (2012). *Hyvä tieteellinen käytäntö ja sen loukkausepäilyjen käsitteleminen Suomessa*. Tutkimuseettisen neuvottelukunnan ohje.

https://tenk.fi/sites/tenk.fi/files/HTK_ohje_2012.pdf

Weare, K. (2000). *Promoting Mental, Emotional and Social Health: A Whole School Approach* (1st ed.). Routledge. <https://doi.org/10.4324/9780203048610>

Yow, W. Q., & Markman, E. M. (2011). Bilingualism and children's use of paralinguistic cues to interpret emotion in speech. *Bilingualism (Cambridge, England)*, 14(4), 562–569. <https://doi.org/10.1017/S1366728910000404>

Liitteet

Liite 1. Haastattelurunko

- **Johdattelu aiheeseen**
 - Millaisia tunteita tiedät
 - Millaisia tunteita olet tuntenut/kokenut
 - Miltä sinusta tuntuu nyt?
 - Miltä sinusta tuntuu sanoittaa ja pohtia näitä tunteita?

- **Oppilaan tunnetaidot**
 - Miten tunnistat omia tunteita:
- Kerro milloin huomaat itsessäsi jonkin tunteen?
- Kerro missä tilanteissa huomaat joitakin tunteita?
 - Miten ilmaiset omia tunteita? Miten toimit, kun huomaat jonkun tunteet itsessäsi?
 - Millaiseksi koet omat taidot havaita/säädellä/tunnistaa tunteita:
- Kuinka sinä toimit, kun joudut reagoimaan tunteisiisi?
- Miten kontrolloit tunteitasi?
- Miten näytät tunteitasi?
 - Miltä sinusta tuntuu, kun kerrot tunteistasi muille

- **Suomenkieli ja tunteet**
 - Millaiseksi koet kertoa suomeksi tunteistasi?
 - Millainen on kokemuksesi kertoa tunteistasi omalla äidinkielellä?
 - Oletko ollut tilanteessa, missä on ollut hankalaa kertoa suomeksi/äidinkielelläsi, mitä tunnet?
 - Kyllä; miten toimit kyseisessä tilanteessa?
 - Mistä saat apua jos haluat sanoa tietyn tunteen suomeksi/äidinkielelläsi?

- **Pelit ja tunteet**

- Millaisia pelejä pelaat koulussa?
- Mitä mieltä olet koulussa pelattavista peleistä?
- Mitä mieltä olet erilaisista peleistä, joita pelaatte koulussa iPadilla tai tietokoneella/puhelimella?
- Miltä pelien pelaaminen tuntuu?
- Millaisia tunteita sinulle tulee kun pelaaminen ei suju?
- Millaisia tunteita sinulle tulee kun pelaaminen sujuu?
- Kiinnitätkö huomiota muihin kun pelaatte oppitunneilla? Mihin?
- Huomaatko millaisia tunteita luokkakavereilla on, kun he pelaavat samaa peliä? Millaisiakohan tunteita kavereille tulee kun ne pelaavat pelejä?
- Millaisia tunteita luokkakaverit kokevat, kun he pelaavat?
- Mistä huomaat kavereiden tunteita?

Liite 2. Saatekirje

Hei, olen Yasmin Ahmed ja opiskelen luokanopettajaksi Turun yliopistossa. Teen kandidaatintutkielmaani tällä hetkellä, jossa tutkin s2-opiskelijoiden kokemuksia tunnetaitojen tunnistamisesta ja mitä käsityksiä heillä on siitä. Tutkimukseeni liittyy myös, kuinka nämä kokemukset näkyvät oppilaiden pelaamisessa peliympäristöissä.

Tutkimus on siis suunnattu kaikille oppilaille, joiden kotikieli on muu kuin suomen kieli, ruotsin kieli tai saame. Haastattelen oppilaita 15-20 minuutin ajan ja haastattelu on vapaaehtoista eli heillä on oikeus kieltäytyä siitä halutessaan.

Haastattelemiani oppilaat ovat alaikäisiä, joten haastatteluun osallistumien edellyttää huoltajan suostumuksen. Tutkimuksessa suojellaan oppilaiden yksityisyyttä ja aineistoa käsitellään tietoturvasääntöjen mukaisesti. Myös tutkielman ohjaajalla KT, yliopistonlehtori [REDACTED] on tarvittaessa pääsy tutkimusaineistoon. Kiitos paljon jo etukäteen! Tässä vielä tietosuojailmoitus, jota aion noudattaa täysin haastattelujen aikana:

[Tietosuojaseloste.pdf](#)

Jos on jotain kysyttävää vastaan mielelläni! Sähköpostini on: [REDACTED]

Liite 3 Tietosuojailmoitus

Tiedote tutkittaville koskien projektia “S2-OPPILAIDEN KÄSITYKSIÄ JA KOKEMUKSIA TUNTEIDEN TUNNISTAMISESTA OPETUSTEKNOLOGIASSA”

Olet ottamassa osaa Turun yliopistossa järjestettävään tieteelliseen tutkimukseen. Tämä tietosuojaseloste kuvaa sitä, miten henkilötietojasi tullaan käsittelemään tutkimuksessa.

1. Rekisterinpitäjä

Tutkija: Yasmin Ahmed

Yhteyshenkilö projektia koskevista asioista:

Nimi: Yasmin Ahmed

Osoite: Turun yliopisto, Opettajankoulutuslaitos, Assistentinkatu 5, 20500, Turku

Puh.: [REDACTED]

E-mail: [REDACTED]

2. Kuvaus tutkimuksesta ja henkilötietojen käsittelystä

Tutkimus laadullinen ja siinä haastatellaan s2-taustaisia oppilaita. Tutkimus käsittelee oppilaiden käsityksiä sekä kokemuksia tunteista ja niiden tunnistamisesta. Tämän lisäksi tarkastellaan kuinka tunteiden tunnistus näkyy pelatessa ja muuta opetusteknologiaa käyttäessä. Haastattelu on puolistrukturoitu, jossa keskitytään oppilaiden omiin kokemuksiin.

Henkilötietojen käsittelijällä tarkoitetaan tahoja, jotka käsittelee henkilötietoja rekisterinpitäjän lukuun ja sen antamien ohjeiden mukaisesti. Henkilötietojen käsittelijän kanssa on laadittava tietojenkäsittelysopimus. Tässä tutkimuksessa ei ole muita henkilötietojen käsittelijöitä rekisterinpitäjän lisäksi.

3. Tutkimusryhmän vastuullinen yhteyshenkilö

Nimi: Yasmin Ahmed

Osoite: Turun yliopisto, Opettajankoulutuslaitos, Assistentinkatu 5, 20500, Turku

Puh.: [REDACTED]

E-mail: [REDACTED]

4. Tietosuojavastaavan yhteystiedot

Turun yliopiston tietosuojavastaava on tavoitettavissa sähköpostitse osoitteesta: dpo@utu.fi.

5. Henkilöt, jotka osallistuvat henkilötietojen käsittelyyn

Minun lisäksi tutkimusaineistoon pääsy on ohjaajallani [REDACTED]. Muilla henkilöillä ei ole pääsyä.

6. Tutkimuksen nimi sekä tutkimuksen kesto

Tutkimuksen nimi: S2-oppilaiden käsityksiä ja kokemuksia tunteiden tunnistamisesta opetusteknologiassa

Henkilötietojen käsittelyn ajallinen kesto: 12/2023

7. Henkilötietojen lainmukainen käsittelyperuste

Henkilötietoja käsitellään seuraavan, tietosuoja-asetuksen 6(1) artiklassa mainitun, käsittelyperusteen nojalla:

- rekisteröidyn suostumus;
- käsittely on tarpeen sopimuksen täytäntöön panemiseksi;
- rekisterinpitäjän lakisääteisen velvoitteen noudattaminen;
- käsittely on tarpeen rekisteröidyn elintärkeiden etujen suojaamiseksi;
- käsittely on tarpeen yleistä etua koskevan tehtävän suorittamiseksi tai rekisterinpitäjälle kuuluvan julkisen vallan käyttämiseksi:
 - tieteellinen tai historiallinen tutkimus tai tilastollisia tarkoituksia varten;
 - tieteellisten aineistojen tai kulttuurisperinnöllisten materiaalien arkistointia varten;
- rekisterinpitäjän tai kolmannen osapuolen oikeutettu etu.

8. Tutkimusmateriaaliin sisältyvät henkilötiedot sekä suojaustoimenpiteet

Rekisteröidyiltä eli tutkittavilta kerätään luokka-aste, jota he opiskelevat ja se kysytään lupalomakkeessa, minkä heidän huoltajansa saavat. Tutkimuksessa käytetään numeroita erottaakseen oppilaat, muttei muita tunnisteita luokka-asteen lisäksi. Tällä tavoin pyritään myös suojelemaan rekisteröityjen oikeuksia sekä yksityisyyttä.

9. Erityiset henkilötietoryhmät (arkaluontoiset henkilötietoryhmät)

Erityisiä henkilötietoryhmiä käsitellään seuraavan, tietosuoja-asetuksen artiklaan 9(2) perustuvan, käsittelyperusteen nojalla:

- rekisteröidyn suostumus;
- käsittely on tarpeen rekisteröidyn elintärkeiden etujen suojaamiseksi;
- käsittely on tarpeen yleistä etua koskevan tehtävän suorittamiseksi tai rekisterinpitäjälle kuuluvan julkisen vallan käyttämiseksi:
 - tieteellinen tai historiallinen tutkimus tai tilastollisia tarkoituksia varten;
 - tieteellisten aineistojen tai kulttuurisperinnöllisten materiaalien arkistointia varten;

10. Henkilötietojen keräämisen lähteet

Henkilötiedot saadaan tietoon oppilaiden huoltajille annettussa lomakkeessa, mutta tätä ei käytetä muuhun kuin suostumuksen tutkimuksen osallistumisesta hankkimiseen. Suoria tunnistetietoja ei kerätä mutta vastaustietoja yhdistelemällä tai ottaen huomioon kaikki vastaustiedot aineistosta voidaan tunnistaa yksittäisiä henkilöitä. Oppilaat nimetään numeraalisesti. Oppilaan ottaessa esiin nimiä tai muita hänen suoraan liittyviä asioita kuten asuinpaikka tai koulun nimi otetaan pois tutkimuksesta, oppilaan yksityisyyttä suojellakseen.

11. Henkilötietojen siirtäminen ja jakaminen kolmansille osapuolille

Henkilötietoja ei siirretä Turun yliopiston/tutkimusryhmän ulkopuolelle.

12. Henkilötietojen siirtäminen EU:n tai ETA:n ulkopuolelle

Henkilötietoja ei siirretä Euroopan unionin tai Euroopan talousalueen ulkopuolelle.

13. Automaattinen päätöksenteko ja noudatettavat suojatoimet

Automaattista päätöksentekoa ei toteuteta käsiteltäviin henkilötietoihin.

Henkilötietoihin sovelletaan seuraavia suojatoimia:

- Aineisto on salassa pidettävää.
- Kirjalliseen materiaaliin sovellettavat suojatoimet:
Oppilaita ei missään vaiheessa kutsuta nimellä, vaan nimetään numeroiksi, jotta ei tunnisteta haastateltavaa.
- IT-järjestelmissä toteutettava henkilötietojen käsittely:
Käytetään vaan tutkijan hallussa olevaa salasanaa.
- Muu:

Suorien tunnistetietojen käsittely:

- Suorat tunnistetiedot poistetaan analysointivaiheessa.
- Analysoitava aineisto sisältää suorat tunnistetiedot.

14. Henkilötietojen käsittely tutkimuksen päättymisen jälkeen

Tutkimusaineisto säilytetään kaksi vuotta tutkimuksen valmistumisen jälkeen yliopiston tietoturvalisessä Seafire-kansiossa. Henkilötiedot tuhoataan tietoturvalisesti opinnäytetyön valmistumisen jälkeen.

15. Oikeutesi rekisteröitynä sekä näihin tehtävät poikkeamat

Rekisteröity voi peruuttaa suostumuksensa tai pyytää oikaisua häntä koskeviin henkilötietoihin. Hänellä on myös oikeus kieltää hänen tietojensa käyttöä sekä hyödyntämistä tutkimuksessa. Tässä tapauksessa hän on yhteydessä rekisterinpitäjään: XXXXXXXXXX

Rekisteröity voi myös tehdä valituksen valvontaviranomaiselle.

Rekisteröidyn halutessa lisää tietoa oikeuksistaan ja velvollisuuksistaan, voi hän ottaa yhteyttä Turun yliopiston tietosuojavastaavaan: dpo@utu.fi.

Oikeus valituksen tekemiseen

Sinulla on oikeus tehdä valitus tietosuojavaltuutetulle, jos koet, että henkilötietojasi on käsitelty soveltuvan tietosuojalainsäädännön vastaisesti.

Tietosuojavaltuutetun yhteystiedot:

Tietosuojavaltuutetun toimisto
Käyntiosoite: Lintulahdenkuja 4, 00530 Helsinki
Postiosoite: PL 800, 00531 Helsinki
Puhelinvaihte: 029 566 6700
Sähköposti (kirjaamo): tietosuoja(at)om.fi